

TANTÁRGYI TEMATIKA

BTMMN009 Anyanyelvünk szerkezet története művelődéstörténeti háttérrel ea.

Tantárgy neve: Anyanyelvünk szerkezet története művelődéstörténeti háttérrel	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN009 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): A. Molnár Ferenc professor emeritus	
Közreműködő oktató(k): A. Molnár Ferenc professor emeritus	
Tantárgyi egység: Anyanyelvünk szerkezet története művelődéstörténeti háttérrel ea.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN009 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: IÓ (A szak kerestféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúit csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 1 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A szeminárium célja, hogy a nyelvtörténeti kurzusok hangtani és morfológiai, lexikológiai anyagát szerkezet tani és mondattani ismeretekkel bővítse. Mindezeket nyelvemlékeken keresztül , szövegkörnyezetbe helyezve felismerjék a hallgatók. Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> A hallgató felismeri a nyelvtörténeti korszakokra jellemző hangállományt és morfémakészletet; be tudja azonosítani az egyes korszakok jellemző szó szerkezet eit, mondatszerkesztési sajátosságait. <i>képesség:</i> Képes a megszerzett ismereteit régi magyar irodalmi szövegek elemzéséhez hasznosítani. <i>attitűd:</i> A nyelvtörténetet a mai nyelvhasználatig terjedő egységnek, evolutív folyamatnak látja. <i>autonómia és felelősség:</i> A nyelvtörténeti szakirodalmat követi, alkalmazza a kutatásban.	
Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban: 1. A nyelvemlék elemzési módszere 2. Rekonstruálható-e az ősmagyar mondatszerkezet? 3. A korai ómagyar kor szerkezet típusai (TA elemzések) 4. Mondattöredék a korai ómagyar korban (TA elemzések) 5. A tárgyrag fejlődéstörténetének ómagyar kori lenyomata a HB. mondataiban 6. Accusativus cum Inf. szerkezetek nyelvemlékeinkben 7. A birtokviszonyt kifejező szerkezetek az ómagyar korban (HB., ÓMS szövegelemzések.) 8. Az igemódok kifejezőeszközeinek változása (HB., ÓMS, SZV, VB) 9. Coniunctivus és fordítási lehetőségei	

10. Az igekötőrendszer kiépülése
11. A múlt idő rendszerünk kifejezőeszközeinek változása (HB., ÓMS, SzV, VB)
12. A múlt idő rendszerünk kifejezőeszközeinek stilisztikai eszközként való használata: változások a 16-19. századi (Balassi, Zrínyi, Kazinczy, Petőfi szövegrészletek)
13. Az igenévképzők és igeneves szerkezetek (TA, HB, ÓMS, VB; választott kódex)
14. Egy kiválasztott irodalmi szöveg nyelvi jellemzőinek leírása

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerzhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerzhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódznak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

FAZAKAS EMESE, *A magyar nyelv kis történeti nyelvtana*. Kolozsvár, Egyetemi Műhelykiadó, 2008, 58-212.

HAADER LEA, TÓTH LÁSZLÓ (SZERK.), *Tanulmányok a középmagyar kor mondattana köréből*. Bp., Tinta Könyvkiadó, 2009.

KECSKÉS JUDIT, *nyelvemlékelemző segédkönyv. Miskolci Egyetem Magyar Nyelvészei Tanszékének Kiadványai 2.*, Miskolc, 2007.

KECSKÉS JUDIT, *A coniunctivusról más szemmel. Édes Anyanyelvünk*. 30/4. (2008), 12.

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.) *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Bp., Tinta Könyvkiadó, 2018, 7-98.

É. KISS KATALIN, GERSTNER KÁROLY, HEGEDŰS ATTILA, *Kis magyar nyelvtörténet*. Piliscsaba, PPK., 2013, 73-101.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

BENKŐ LORÁND, *Nemzet és anyanyelve*. Bp., Tinta könyvkiadó, 2010.

BÜKY LÁSZLÓ, FORGÁCS TAMÁS (szerk.), *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei*. Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti tanszék, 2003, 2006, 2008.

B. GERGELY PIROSKA, *Válogatott tanulmányok az Erdélyi fejedelemség korának nyelv- és névhasználatáról. A Miskolci Egyetem Magyar Nyelvészei Tanszékének Kiadványai 3.* Miskolc Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.) *Magyar nyelvtörténet*. Bp., Osiris Kiadó, 2003, 150-170, 251-266, 352-370, 483-575, 610-631, 663-691., 757-776, 831-847.